

แนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรม
ที่ส่งเสริมเทศกาลตรุษจีนในจังหวัดเชียงใหม่
Guidelines for Application Buddhist Principles that Promotes
the Chinese New Year Festival in Chiang Mai Province

ธเนศ ชัยชนะกิจการ

พระครูสิริปริยัตยานุศาสน์ ดวงจันทร์ บุญเทียม

เทพประวิณ จันทร์แรง

Thanet Chaichanakitjakarn

Phrakrusiripariyattayanusath Duangchan Boontiam

Thepprawin Chanreang

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chiang Mai Campus

Corresponding Author, E-mail : thanet@hotmail.com.

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ 1) ศึกษาหลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมเทศกาลตรุษจีน 2) ศึกษาแนวคิดและพัฒนาการเทศกาลตรุษจีน 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมเทศกาลตรุษจีนในจังหวัดเชียงใหม่

เทศกาลตรุษจีนจัดขึ้นเป็นประจำทุกปีเพื่อความเป็นสิริมงคล ความเจริญรุ่งเรืองแก่ตนเองและครอบครัว รวมทั้งไหว้บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว เพื่อแสดงความกตัญญูต่อตระกูล มีการให้ทาน การกล่าวคำอวยพร การร่วมประชุม การเคารพผู้ใหญ่ ปฏิบัติตามธรรมเนียมของเทศกาล ซึ่งสอดคล้องกับหลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนา หลักพุทธธรรมนั้นพระพุทธเจ้าทรงสอนให้มนุษย์เข้าถึงสัจจะแห่งชีวิตและสันติสุขรวมถึงการอยู่ร่วมกันอย่างสันติลดความขัดแย้งขัดความเห็นแก่ตัว ได้แก่ สังคหวัตถุ 4 สาราณียธรรม 6 อปริหานิยธรรม 7 เทศกาลตรุษจีนถือเป็นเทศกาลสำคัญที่สุดของชาวจีนและชาวพุทธเชื้อสายจีน ซึ่งถือเป็นช่วงเวลาแห่งความสุขของปี โดยธรรมเนียมปฏิบัติ เมื่อถึงเทศกาลตรุษจีนสมาชิกทุกคนในครอบครัวจะกลับมารวมกันที่บ้านเพื่อร่วมกันเฉลิมฉลอง

การนำเสนอแนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมเทศกาลตรุษจีน ในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นการแสดงแนวทางการพัฒนาชีวิตเพื่อความสุขอย่างแท้จริง โดยให้ความรู้หลักพุทธธรรม ที่สอดคล้องกับเทศกาลตรุษจีนที่ชาวพุทธเชื้อสายจีนถือปฏิบัติกันมา ด้วยการมีส่วนร่วมจากส่วนราชการ สมาคมจีน ศาลเจ้าจีนและพ่อแม่ของแต่ละครอบครัว เพื่อลูกหลานในปัจจุบันจะได้รู้ความสำคัญของหลักพุทธธรรมที่ได้ນ้อมนำมาปฏิบัติ เพราะจะทำให้เกิดสันติสุขแก่สังคม

คำสำคัญ : หลักพุทธธรรม, การประยุกต์, เทศกาลตรุษจีน

Abstract

This article has three objectives: 1) Study the Buddhist Principles that Promote the Chinese New Year Festival. 2) Study the concept and development of the Chinese New Year Festival. 3) To present Guidelines for Application Buddhist Principles that Promote the Chinese New Year Festival in Chiang Mai Province.

The Chinese New Year festival is held every year for good fortune. Prosperity for yourself and your family including paying respects to ancestors who have passed away To show gratitude to the family, there is giving alms and saying blessings. Attending a meeting respect for elders Follow the traditions of the festival. which is consistent with the Principles of Buddhism. The Principles of Buddhism that the Buddha taught humans to reach the truth of life and peace, including peaceful coexistence, reducing conflict, eliminating selfishness, include the 4 Sangha Vatthu, 6 Saraniyadhamma, 7 Aparihaniyadhamma. Chinese New Year is considered the most important festival. of Chinese people and Chinese Buddhists This is considered to be the happiest time of the year. By custom When Chinese New Year arrives, all family members come together at home to celebrate together.

Presenting Guidelines for Application Buddhist Principles to Promote the Chinese New Year Festival in Chiang Mai Province. It shows the

way to develop your life for true happiness. By giving knowledge of Buddhist Principles That corresponds to the Chinese New Year Festival that Chinese Buddhists have been practicing with participation from government agencies, Chinese associations, Chinese shrines, and parents of each family so that today's children and grandchildren will know the importance of the Principles of Buddhism that have been adopted. carry out because it will bring peace to society

Keywords : Buddhist Principles, Application, Chinese New Year Festival

บทนำ

เทศกาลตรุษจีน เป็นเทศกาลที่ถือปฏิบัติกันมาอย่างยาวนาน อันเป็นจุดกำเนิดตามตำนานความเชื่อของชาวจีน ประวัติศาสตร์และอารยธรรมอันเก่าแก่ล้ำค่าของจีนยุคโบราณ การจัดเทศกาลตรุษจีนเป็นไปเพื่อที่จะฉลองฤดูใบไม้ผลิ เนื่องจากช่วงก่อนเทศกาลตรุษจีนนั้นประเทศจีนปกคลุมไปด้วยหิมะ จึงไม่สามารถทำการเกษตรได้ เมื่อเข้าถึงฤดูใบไม้ผลิ จึงจะสามารถเพาะปลูกพืชผักได้ตามปกติ วันตรุษจีนจึงเป็นวันแรกของฤดูใบไม้ผลิในแต่ละปี และเป็นวันที่สำคัญของชาวจีน

ชาวจีนที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยนั้น แบ่งตามกลุ่มภาษาได้ 5 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ ฮกเกี้ยน และ ไหหลำ แต่จิวและกวางตุ้ง และได้นำวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี ของเทศกาลต่างๆ รวมไปถึงค่านิยมและความเชื่อมาเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิตของตนเองและยังถ่ายทอดความเชื่อเหล่านี้ไปสู่บุตรหลานของตน ซึ่งการปฏิบัติตามเทศกาลและความเชื่อดั้งเดิมของชาวจีนนั้นเป็นสิ่งที่สร้างความรักความสามัคคีให้เกิดขึ้น รู้สึกมั่นคงและเข้มแข็ง เมื่อต้องเผชิญกับปัญหา โดยพื้นฐานแล้วชาวจีนมีความเคร่งครัดในระเบียบประเพณี มีความเชื่อในเรื่องผีสงเทวดาและการบูชาบรรพบุรุษเป็นอย่างมาก ซึ่งการแสดงออกเหล่านี้มีพื้นฐานมาจากลัทธิเต๋า ลัทธิขงจื้อ เทศกาลของชาวจีนที่ปรากฏในประเทศไทยมีทั้งสิ้น 8 เทศกาล ได้แก่ เทศกาลตรุษจีน เทศกาลหยวนเซียว (สารทแรกของปี) เทศกาลชิงหมิง (ชิงเม้ง) เทศกาลต๋วนอู๋ (ขนมจ้าว) เทศกาลสารทจีน เทศกาลไหว้พระจันทร์และไหว้เจ้าประจำปีโดยพิธีกรรมของชาวจีนทั้งในรอบชีวิตและรอบปี (การตีมหาขันธ์ และนันทัญญา มหาขันธ์, 2553 : 57)

เนื้อเรื่อง

เทศกาลตรุษจีนที่ถือปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยราชวงศ์โจว เป็นไปเพื่อความ เป็นสิริมงคลและนำมาซึ่งความสุข ความเจริญรุ่งเรืองแก่ครอบครัว ทั้งกิจการงานธุรกิจที่ ประกอบอยู่ ชาวจีนจึงมีความเชื่อสืบทอดๆ กันมาว่า ในปีหนึ่งๆ นั้น มักจะมีเรื่องอัปมงคลและ สิ่งเลวร้ายมากระทบกระทั่งหรือรบกวนการดำเนินชีวิตของคนเรา จนทำให้เกิดอุปสรรคต่างๆ เช่น การเจ็บไข้ได้ป่วย การงานติดขัดไม่ราบรื่น เงินทองไม่คล่องค้ำขายลำบากมีแต่อุปสรรค บุตรบริวารก่อเรื่องวุ่นวาย นำความยุ่งยากลำบากใจมาให้ ทำอะไรก็มีแต่ความยุ่งยาก หรือ เหตุการณ์ต่างๆ ที่ผิดปกติ ทำให้ดวงชะตาชีวิตไม่ดีนัก จึงก่อกำเนิดเทศกาลการไหว้เจ้า ไหว้ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ และไหว้บรรพบุรุษขึ้น เป็นธรรมเนียมที่ลูกหลานจีนได้ปฏิบัติสืบทอดกันมาตาม ความเชื่อ เพื่อให้เป็นสิริมงคลแก่ครอบครัว (ศุภการ สิริไพศาล, 2550 : 5 - 7)

ในสมัยรัชกาลที่ 3 คหบดีเชื้อสายจีนจะนำข้าวของจำนวนมากไปทูลเกล้าถวาย ทรงโปรดให้จัดพระราชกุศลเลี้ยงพระในวันเทศกาลตรุษจีน เพื่อนำข้าวของมาทำบุญเป็น กุศลแก่ผู้ถวาย หรือในการพระบรมศพพระมหากษัตริย์ สมเด็จพระอัครมเหสี หรือพระศพ เจ้านายพระองค์สำคัญต่างๆ ก็มีการอาราธนาพระสงฆ์จากฝ่ายมหายานจีนนิกายและฝ่าย ญวนนิกาย เข้ามาประกอบพิธีกรรม เช่น พิธีงัดเก็ทเป็นพระราชกุศลด้วย นอกจากเรื่อง ขนบธรรมเนียมแล้ว ในเขตพระราชฐานก็มีการผสมผสานก่อสร้างสถาปัตยกรรมหรือการ ตกแต่งศิลปะแบบจีนกับศิลปะแบบไทยปรากฏอยู่ทั่วไป เช่น ทวารบาลที่ประตูเข้าเขตพระ ราชฐานต่างๆ ก็เป็นประติมากรรมจีนอย่างนักรบจีนหรือสิงโตจีน ในวัดวาอารามที่พระมหา กษัตริย์ไทยที่ทรงสร้างและอุปถัมภ์ ก็ล้วนแต่มีการผสมผสานทางศิลปกรรมจีนอยู่ทั่วไป

ความเป็นมาของเทศกาลตรุษจีน

อดีตกาลก่อนที่ชาวจีนจะนับถือศาสนา ชาวจีนนับถือธรรมชาติ และ ปรากฏการณ์ธรรมชาติโดยเชื่อว่าเทพเจ้าที่มีมากมาย อาทิ เทพเจ้าแห่งท้องฟ้า เทพเจ้า แห่งลม เทพเจ้าสายฟ้า เทพเจ้าแห่งฝน เทพเจ้าแห่งแม่น้ำ เทพเจ้าแห่งดิน เป็นต้นตัวแทน ของธรรมชาติที่มีอำนาจเหนือมนุษย์ สามารถกำหนดและควบคุมชะตาความเป็นไปของ มนุษย์ ซึ่งไม่สามารถที่จะเอาชนะหรืออยู่เหนือธรรมชาติได้ จากความเชื่อดังกล่าวทำให้ ชาวจีนมีการนับถือเทพเจ้าที่เชื่อว่ามีอำนาจควบคุมดูแลธรรมชาติและดวงดาวจำนวน มาก เช่น เทพเจ้าลม ฝน พายุฟ้าผ่าแลบ พระอาทิตย์ (ซีเหอ) พระจันทร์ (ฉางซี) ดาวเห วินฉิว (ดวงดาววัฒนธรรม) ดาวเทียนหนู่ (แม่สวรรค์) และโลก

ชาวจีนเชื่อว่าผืนดินเป็นแหล่งของสรรพชีวิตและพืชพรรณธัญญาหาร ดังจะเห็นคติจีนที่กล่าวว่า สวรรค์เป็นกษัตริย์ แผ่นดินเป็นราชินี ซึ่งเป็นเทพเจ้าที่สามารถชี้ชะตาชีวิตของมนุษย์ให้ดีหรือร้ายได้ ดังนั้น ไม่ว่าจะเป็นบุคคลใดจะต้องคำนับสวรรค์และแผ่นดิน ในหนังสือโจวหลี่ กล่าวว่า 25 ครอบครัว จะตั้ง 1 ชื่อซึ่งหมายถึงในสมัยโบราณประมาณ 25 ครอบครัว จะตั้งศาลเจ้าเทพเจ้าแผ่นดิน 1 แห่ง (ตัวน ถี เซิง และบุญยั้ง ไธสุขสิริ, 2543 : 4) ทั้งนี้ ความเชื่อดั้งเดิมที่ชาวจีนรับมาจากบรรพบุรุษที่สำคัญ คือ

1. ลัทธิขงจื้อ เป็นคำสอนซึ่งอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมไว้อย่างชัดเจน คือ ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และลูกหลาน ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้อง หรือผู้ใหญ่กับผู้เยาว์ ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวกับครอบครัว ความสัมพันธ์ของผู้คนในระดับต่างๆ ที่สำคัญ คือ การเน้นความกตัญญูต่อบุคคลที่ต่อพ่อแม่ และบรรพบุรุษ

2. ลัทธิเต๋า เป็นคำสอนทางปรัชญา ที่ว่าด้วยชีวิตกับธรรมชาติ สอนให้บุคคลดำเนินชีวิต โดยไม่ฝืนธรรมชาติ รู้จักตนเอง เอาชนะตนเอง รู้จักพอ สอนให้รู้จักสันโดษ สอนว่า การปกครองที่ดีนั้นไม่ควรใช้อำนาจมาก ไม่ควรมีกฎระเบียบมาก ให้เป็นไปโดยธรรมชาติ เหมือนชีวิตในครอบครัวเดียวกัน ต่อมาเต๋าก็ได้ปรับตัว ผสมผสานกับพุทธศาสนานิกายมหายานในจีน ทำให้เกิดมีซั่มเม้ง (ไตรสุทธิ) หรือพระผู้บริสุทธิ์ทั้งสาม คือ เล่าจื๊อ ฟอนโกสี (เทพผู้สร้างโลก) และเจ็กเซียนฮ่องเต้ เป็นต้น

3. พุทธศาสนามหายาน ซึ่งทางเพื่อการพ้นทุกข์ เหมือนคำสอนของพุทธศาสนาฝ่ายเถรวาท ยังมีการผสมผสานกับความเชื่ออื่นๆ มีพระพุทธเจ้า และพระโพธิสัตว์ จำนวนมากมาย พระพุทธเจ้าองค์สำคัญที่สุด คือ พระอมิตาภะ และพระโพธิสัตว์องค์สำคัญที่สุด คือ พระอวโลกิเตศวร หรือกวนอิม หัวใจการปฏิบัติธรรม คือ ต้องมีทั้งปัญญา และกรุณาควบคู่กันไป เน้นการละความเห็นแก่ตัว และทำประโยชน์แก่ส่วนรวม

4. การนับถือเทพเจ้า เป็นความเชื่อที่เก่าแก่ที่สุดที่บรรพบุรุษได้ถ่ายทอดมามีเทพเจ้าประจำสถานที่ ทะเล ภูเขา ป่า แม่น้ำ บ้านเรือน ประจำอาชีพ เทพเจ้าชั้นสูงที่มีคุณธรรมเป็นเลิศ ได้แก่ เทพเจ้ากวนอู เจ้าแม่ทับทิม เป็นต้น เทพเจ้าชั้นสูงสุด ได้แก่ พระพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์ และเทพเจ้าที่ถือว่า เป็นเซียนต่างๆ เช่น โป๊ยเซียน เป็นต้น จะมีศาลเจ้าขนาดต่างๆ สร้างไว้ในชุมชน หรือสถานที่ต่างๆ เพื่อการสักการะ (มูลนิธิโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน, 2565 : ออนไลน์)

ความสำคัญในเทศกาลตรุษจีน

เทศกาลตรุษจีน ถือเป็นวันเฉลิมฉลองที่สำคัญที่สุดของชาวจีนเป็นการเฉลิมฉลองการสิ้นสุดฤดูหนาวและการเริ่มต้นของฤดูใบไม้ผลิ ผู้คนนิยมสักการะเทพเจ้าและบรรพบุรุษเพื่อขอพรให้พืชผลทางการเกษตรเจริญงอกงาม และให้ครอบครัวมีความเจริญรุ่งเรือง มีความสุขตลอดทั้งปี

เทศกาลตรุษจีนยังได้แบ่งการปฏิบัติออกเป็น 3 วัน ได้แก่ 1) วันจ่าย (วันก่อนสิ้นปี) เป็นวันที่ผู้คนจะต้องไปซื้ออาหาร ผลไม้ และเครื่องไหว้มาเตรียมไว้ ส่วนในตอนค่ำของวันเดียวกันนี้เจ้าบ้านก็ต้องจุดธูปอัญเชิญเจ้าที่ (ตู่จูเอี้ย) ลงมารับการสักการะบูชาด้วย 2) วันไหว้ (วันสิ้นปี) จะแบ่งการไหว้ออกเป็น 3 ช่วง คือ ก) ช่วงเช้ามีด คือ การไหว้เทพเจ้าต่าง ๆ ด้วยเครื่องไหว้ที่เป็นเนื้อสัตว์ 3 อย่างคือ หมูสามชั้นต้ม ไก่ต้ม เป็ดต้ม พร้อมทั้งเหล้า น้ำชา และกระดาษเงินกระดาษทอง โดยจะกระทำในช่วง 7 - 8 โมงเช้า ข) ช่วงสาย คือ การไหว้บรรพบุรุษที่เสียชีวิตแล้ว ด้วยชาเซ อาหารคาวหวาน รวมถึงเผากระดาษเงินกระดาษทอง พร้อมเสื้อผ้าให้กับบรรพบุรุษ กระทำไม่เกินเที่ยงวัน นอกจากนี้หลังจากที่ทุกคนในครอบครัวร่วมรับประทานอาหารไหว้บรรพบุรุษเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็จะมีการแลกเปลี่ยนอั่งเปากันอีกด้วย ค) ช่วงบ่าย คือ การไหว้ผีไม่มีญาติ ด้วยข้าว กับข้าว ขนม เช่น ขนมเซ่งกับขนมเทียน และกระดาษเงินกระดาษทอง รวมถึงมีการจุดประทัดเพื่อไล่ปีศาจชั่วร้ายด้วยประมาณบายโม่งถึงสี่โมงเย็น 3) วันปีใหม่ เป็นวันที่ผู้คนจะไปไหว้ขอพรจากผู้ใหญ่ที่เคารพ พร้อมนำส้มไปฝาก เพราะส้มในภาษาจีนแต่จิวพ้องกับคำว่าทอง จึงเปรียบเสมือนการนำโชคลาภไปให้ นอกจากนี้ยังเป็นการเริ่มต้นปีด้วยการทำสิ่งดี ๆ เพื่อความเป็นสิริมงคลของชีวิต ได้แก่ การไม่พูดจาหยาบคาย แต่งกายด้วยเสื้อผ้าใหม่ และไม่ทำความสะอาดบ้าน เพราะเชื่อว่าการกวาดบ้านจะกวาดสิ่งดีๆ ออกไป (ผู้จัดการออนไลน์, 2565 : ออนไลน์)

ชาวไทยเชื้อสายจีนจะจัดโต๊ะไหว้บรรพบุรุษไว้ในบ้านเพื่อทำพิธีบูชาเป็นการแสดงความกตัญญูต่อบุพการี ตอบแทนพระคุณและแสดงความระลึกถึง ลูกหลานญาติทุกคนจะมารวมตัวกัน เป็นการกระชับความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวได้เป็นอย่างดี การไหว้บรรพบุรุษนั้นจะไหว้หลังจากการไหว้เจ้าตอนเช้า ขึ้นแรกให้นำเครื่องเซ่นไหว้ไปจัดไว้บนโต๊ะไหว้หน้าหิ้งบูชา เมื่อเสร็จแล้วก็ให้จุดธูป 3 ดอก ไหว้ 3 รอบ และจะไหว้เสร็จไม่เกินเที่ยง แล้วเอากระดาษเงิน กระดาษทองไปเผา เสร็จแล้วก็เก็บของไหว้มารับประทานร่วมกับญาติพี่น้อง พูดคุย สังสรรค์ และแลกอั่งเปากันก็เป็นอันเสร็จพิธี

ธรรมเนียมปฏิบัติในเทศกาลตรุษจีน

ชาวจีนมีตำนานเล่าขานเกี่ยวกับ “ฉูซีเยี่ย (除夕夜)” หรือ คืนส่งท้ายปีเก่าว่า ในยุคโบราณสมัยที่เกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ มีสัตว์ประหลาดที่ดุร้ายมากตัวหนึ่ง ชื่อว่า “เหนียน (年)” ทุกปีในคืนวันส่งท้ายปี จะขึ้นจากทะเลมาอาละวาดทำร้ายผู้คนและทำลายเรือกสวนไรร่นา ในวันนั้นของทุกปีชาวบ้านจึงมักจะหลบกันอยู่แต่ในบ้านตั้งแต่ฟ้ายังไม่มีมืด ปิดประตูหน้าต่างแน่นหนา และไม่หลับไม่นอนเพื่อเฝ้าระวัง รอจนถึงเช้าวันรุ่งขึ้นจึงเปิดประตูออกมา และกล่าวคำยินดีแก่เพื่อนบ้านที่โชคดีไม่ถูก “เหนียน” ทำร้ายในคืนส่งท้ายปีของปีหนึ่ง “เหนียน” ได้เข้าไปอาละวาดในหมู่บ้านแห่งหนึ่ง ก็นางชาวบ้านจนเรียบ ยกเว้นคู่บ่าวสาวที่เพิ่งแต่งงาน เนื่องจากสวมชุดสีแดงจึงปลอดภัย และเด็กคนหนึ่งที่กำลังเล่นประทัดอยู่กลางถนน ซึ่งเสียงดังจนทำให้ “เหนียน” ตกใจกลัวหนีไป ชาวบ้านจึงรู้จุดอ่อนของ “เหนียน” ดังนั้น เมื่อถึงคืนส่งท้ายปีเก่า ชาวบ้านจึงพากันสวมใส่เสื้อผ้าสีแดง นำสิ่งของที่มีสีแดงมาประดับตกแต่งบ้านเรือน และจุดประทัด ทำให้ “เหนียน” สัตว์ประหลาดตัวร้ายไม่กล้าออกมาอาละวาดอีก ชาวบ้านจึงอยู่กันอย่างสงบสุข จากนั้นมาจึงมีธรรมเนียมปฏิบัติในคืนส่งท้ายปีจะไม่ยอมนอนเพื่อ “เฝ้าปี” หรือเรียกในภาษาจีนว่า ไส่วุ่ย ฝ้าดูปีเก่าล่วงไปจนวันใหม่อย่างเข้ามาในคืน “เฝ้าปี” สมาชิกในบ้านมีกิจกรรมร่วมกันมากมาย กระทั่งใกล้เวลาเที่ยงคืน ผู้อาวุโสในบ้านก็จะเริ่มตั้งโต๊ะเพื่อจัดเรียงธูปเทียนไหว้ และต้อนรับเทพแห่งโชคลาภ นอกจากนั้นก็ยังมีการจุดประทัด จุดโคมไฟ กระทั่งรุ่งอรุณแรกของปี ก็จะมีสวัสดีปีใหม่กัน (ผู้จัดการออนไลน์, 2565 : ออนไลน์)

แนวคิดและพัฒนการด้านการส่งเสริมเทศกาลตรุษจีน

เทศกาลตรุษจีนมีพัฒนาการเปลี่ยนไปจากเดิม จากเทศกาลที่จัดขึ้นเพื่อการบวงสรวงทางการเกษตรและตามความเชื่อทางไสยศาสตร์ได้เปลี่ยนมาเป็นกิจกรรมบันเทิงและวัฒนธรรมตามประเพณีเป็นสำคัญ แต่เดิมที่จุดประทัดเพื่อการไล่ผีกลับกลายเป็นการจุดประทัดมุ่งความสนุกสนานเฉลิมฉลองตามประเพณี เทศกาลตรุษจีนได้มีการพัฒนาไปอีก 2 ด้าน คือ 1) มีกิจกรรมทางด้านสังคมชัดขึ้น เช่น การคารวะอวยพรปีใหม่ การจัดงานรื่นเริงส่งเสริมเศรษฐกิจของชุมชน 2) มีกิจกรรมด้านศิลปะและความบันเทิงมากขึ้น เช่น มีการแสดงเชิดสิงโต เชิดมังกร แสดงงิ้ว มหรสพและการละเล่นรื่นเริงอีกมากมาย จัดได้ว่าเป็นเทศกาลที่ยิ่งใหญ่และคึกคักสนุกสนานที่สุดตลอดมา

เทศกาลตรุษจีน คือ วันขึ้นปีใหม่ของจีน เป็นวันที่ 1 เดือน 1 ของจีนตามปฏิทิน

จันทรคติถือเป็นวันเริ่มต้นปีใหม่ของปีและเป็นวันแรกของฤดูใบไม้ผลิซึ่งจะแบ่งเวลา 1 ปี เป็น 4 ฤดู คือ ชุน แห่ ชิว ตัง วันตรุษจีนจะเป็นวันแรกของฤดูชุน หรือฤดูใบไม้ผลิตรงกับเดือนที่ 1, 2, 3 ของปี เป็นช่วงเวลาที่ดีอากาศดีที่สุด คือ ไม่ร้อน ไม่หนาวและไม่ฝน วันตรุษจีนจึงมีอีกชื่อหนึ่งเรียกว่า วันชุนเจ้ เนื่องจากประเทศจีนเป็นประเทศเกษตรกรรมมาแต่โบราณ เมื่อหมดหน้าหนาวที่ทำการเพาะปลูกไม่ได้ เมื่อเข้าสู่ฤดูใบไม้ผลิที่อากาศดี จะได้เริ่มต้นทำนา ทำสวนจึงมีการบวงสรวงต่อเทพยดา เช่น ไหว้บรรพบุรุษ ไหว้เทพเจ้าและอธิษฐานขอพรให้ได้พืชผลอุดมสมบูรณ์ให้กิจการที่มีความก้าวหน้า ซึ่งเป็นที่มาของตำนานการไหว้เจ้าในวันตรุษจีนที่เรียกว่า ง่วงต้งโจ้ย พอถึงช่วงเทศกาลจะมีการหยุดงานหยุดกิจการค้า เพื่อทำพิธีไหว้เจ้าที่ต้องไหว้ 2 วันซ้อน ซึ่งจะมีการไหว้ตอนดึกด้วย นอกจากนี้ยังได้ใช้เวลาในช่วงนี้ไปเยี่ยมคารวะผู้ใหญ่ญาติมิตรที่เคารพนับถือและเที่ยวพักผ่อน (จิตรรา ก่อมนันทเกียรติ, 2557 : 27 - 28)

แนวคิดและการพัฒนาเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นแล้วซึ่งจะเห็นได้จากหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาที่พูดถึงวิธีการแก้ปัญหา หรือภัยที่คุกคามคุณภาพชีวิต มนุษย์ทั้งภายนอกและภายในล้วนเป็นไป แบบสร้างสรรค์เชิงบูรณาการ และแบบองค์รวม คือ ไม่มองโลกและชีวิตแบบแยกส่วน เช่น พระพุทธศาสนาไม่มองธรรมชาติภายนอกกว่าเป็นศัตรูที่เราจะต้องเอาชนะด้วยการควบคุมบังคับหรือมุ่งที่จะเอาชนะธรรมชาติแต่กลับมองธรรมชาติสิ่งแวดล้อม มนุษย์และสรรพสัตว์ทั้งหลายด้วยความเป็นกัลยาณมิตร เป็นเพื่อนร่วมเกิดแก่เจ็บตาย ซึ่งการพัฒนาคุณภาพชีวิตก็ต้องทำให้ครบทั้งภายนอก (ร่างกาย) และภายใน (จิตใจและปัญญา) การพัฒนาส่งเสริมก็จะกระทำได้แบบค่อยเป็นค่อยไป จากง่ายไปหายาก จากสิ่งที่ตาเห็นก้าวหน้าเรื่อยไปถึงขั้นสิ่งที่อยู่เลยตาเห็น เช่น หลักคำสอน เรื่อง ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา

ศีลเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับสังคมสิ่งแวดล้อมภายนอกเป็นสิ่งที่ตาเห็น หลักศีลสิกขาจึงเป็นสิ่งที่ใช้เพื่อแก้ปัญหาจากภายนอกได้และเป็นสิ่งที่ใช้เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านร่างกาย วัตถุ ปัจจัยสังคมและสิ่งแวดล้อม สมาธิและปัญญาเป็นเรื่องภายในเกี่ยวกับจิตใจ อารมณ์ เหตุผลและสติปัญญาเป็นสิ่งที่อยู่ชั้นเลยตาเห็น หลักจิตสิกขาและปัญญาสิกขาเป็นสิ่งที่ใช้เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านความรู้สึกอารมณ์ จิตวิญญาณ และปัญญา หรืออย่างเช่น หลักคำสอนที่พูดถึงขั้นตอนและกระบวนการพัฒนาคุณภาพชีวิตชนิดที่ค่อยเป็นค่อยไปจากง่ายไปหายาก จากสิ่งที่หยابไปสู่สิ่งที่ละเอียด จากสิ่งที่สัมผัสได้โดยกายคือ อายตนะ ตา หู จมูก ลิ้น กาย สุนัขไปจนถึงสิ่งที่สัมผัสไม่ได้ด้วยกาย แต่สัมผัส

ได้ด้วยจิตใจที่ละเอียดและปัญญาที่สูงขึ้น คือการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีในมิติทางพระพุทธศาสนาแบบองค์รวม เพราะครอบคลุมถึง กาย จิตใจ และปัญญา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). 2551 : 107)

หลักธรรมที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนามีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ พระรัตนตรัย แปลว่า แก้วอันประเสริฐ 3 ดวง ได้แก่ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์

เทศกาลตรุษจีนที่มีมาอย่างยาวนานของชาวจีนนั้นเป็นการแสดงถึงความกตัญญูกตเวที การให้ทาน การกล่าวคำอวยพร การรู้จักสามัคคี การร่วมประชุม การเคารพผู้อาวุโส การไปทำบุญที่ศาลเจ้าจีน วัดไทยบ่งบอกถึงหลักคุณธรรมที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรมแต่ยังไม่ครบถ้วน มนุษย์เราจะมีชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยปราศจากหลักพุทธธรรมหรือคุณธรรมย่อมไม่ได้ เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคมจะต้องกินและต้องใช้ การทำมาหากินของมนุษย์นั้นเป็นการแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเอง ประกอบกับธาตุแท้ของมนุษย์นั้นมักง่ายเห็นแก่ตัว ชอบเอารัดเอาเปรียบผู้อื่น หากมนุษย์ขาดหลักพุทธธรรมหรือคุณธรรมประจำใจแล้ว การดำรงชีวิตจะต้องมีการกระทบกระทั่ง ทะเลาะวิวาทบาดหมางกัน อย่างไรก็ตามมนุษย์ได้รับการฝึกอบรมสั่งสอนในด้านคุณธรรม ศีลธรรมกันมาเป็นเวลานานแล้วจึงทำให้บุคคลมีความสำนึกในศีลธรรม จริยธรรม อยู่ในใจ การนำเอาหลักพุทธธรรมไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิตมีหลายวิธี คือ อาจจะเริ่มต้นด้วยหลักพุทธธรรมข้อใดข้อหนึ่ง แล้วยึดถือปฏิบัติตามหลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนา ได้แก่

1. หลักสังคหะวัตถุ 4 หลักธรรมที่ก่อให้เกิดความสามัคคีที่กล่าวไว้ในพระพุทธศาสนาเถรวาทในแง่ของการมีมิตรสหายที่ดี พระพุทธเจ้าได้ตรัสถึงความสำคัญของการมีมิตรสหายที่ดีไว้ในอุปัทมสูตร ความเป็นผู้มีมิตรดีมีสหายดีมีเพื่อนดี นี่เป็นพรหมจรรย์ทั้งสิ้นทีเดียว การที่จะสร้างมิตรหรือยึดเหนี่ยวจิตใจของบุคคลที่เป็นมิตรสหายกันแล้วไว้ได้นั้นก็เป็นสิ่งที่สำคัญมากเหมือนกัน เพราะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของมิตรหรือบริวารเรียกว่าหลักสังคหะวัตถุ ซึ่งมีด้วยกัน 4 ประการคือ 1) ทาน การให้เป็นการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่สิ่งของของตนแก่บุคคลอื่น 2) ปิยวาจา หรือ เปยยวัชชะ การมีวาจาเป็นที่รักเป็นที่คู่ดัดมีจิตใจของผู้ฟัง 3) อตถจริยา การประพฤติตนเป็นประโยชน์ 4) สมานัตตตา ความมีตนเสนอต้นเสมอปลาย

2. หลักธรรมสาราณียธรรม 6 คือ คำสอนของพระพุทธเจ้า ที่ว่าด้วยแนวทาง

ปฏิบัติของผู้ที่อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ทำให้เป็นที่ระลึกถึงกัน เป็นที่รัก เป็นที่เคารพ เป็นไปเพื่อความสงเคราะห์ความกลมกลืนเข้าหากัน เพื่อความไม่วิวาท เพื่อความสามัคคีและเอกภาพความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีอยู่ 6 ประการ ดังต่อไปนี้ 1) เมตตาการุณยธรรม แสดงกิริยาอาการสุภาพ 2) เมตตาจริยธรรม การสั่งสอน แนะนำตักเตือนด้วยความหวังดี 3) เมตตาเมทนีกรรม มองกันในแง่ดี มีหน้าตายิ้มแย้ม แจ่มใสต่อกัน 4) สาธารณโภคี ได้ของสิ่งใดมาก็แบ่งปันกัน 5) สีลสามัญญตา มีความประพฤติสุจริตดีงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัย 6) ทิฐิสามัญญตา มีความเห็นชอบร่วมกัน

3. หลักธรรมอปริหานิยธรรม 7 ประการ หลักธรรมอีกหมวดหนึ่งที่แปลว่าธรรมเป็นเหตุไม่ให้เสื่อม ซึ่งครอบคลุมการปฏิบัติสามัคคีธรรมทั้งทางกายวาจาและทางจิตใจได้อย่างดีที่สุดประการหนึ่ง โดยหลักอปริหานิยธรรม 7 ประการสำหรับบรรพชิต ได้แก่ 1) หมั่นประชุมกันเนื่องนิยัตยหมายความว่าธรรมดาคนเราต้องอยู่ร่วมกันเป็นหมวดเป็นหมู่เป็นคณะจะอยู่ตามลำพังไม่ได้ 2) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่สงฆ์จะต้องทำ 3) ไม่บัญญัติสิ่งที่พระพุทธเจ้าไม่ทรงบัญญัติไว้ไม่ล้มล้างสิ่งที่พระองค์ทรงบัญญัติไว้ 4) ภิกษุเหล่าใดเป็นผู้ใหญ่ เป็นสังฆบิดร เป็นสังฆปริณายกเคารพนับถือภิกษุเหล่านั้น เห็นถ้อยคำของท่านว่าเป็นสิ่งอันควรรับฟัง 5) ไม่ลู่อินาจนตณหา คือความอยากที่เกิดขึ้น 6) ยินดีอยู่ในเสนาสนะป่า หมายความว่าพอใจในที่นอนที่นั่งอันเจียมสังัดในป่าหรือเหมือนอยู่ในป่า 7) ตั้งสติระลึกไว้ในใจว่า เพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลายผู้มีศีลลงามซึ่งยังไม่มาขอให้มา ที่มาแล้วขอให้อยู่ผาสุก (กัลยาณมิตร, 2560 : ออนไลน์)

อภิปรายผล

เทศกาลตรุษจีนนั้นประกอบไปด้วย การไหว้เจ้า การไหว้บรรพบุรุษและบางครอบครัวก็มีการไหว้ผีไร้ญาติ การไหว้เจ้าสะท้อนความคิดความเชื่อเกี่ยวกับลัทธิบูชาธรรมชาติที่คนจีนสมัยโบราณยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นในธรรมชาติและเชื่อว่ามีเทพเจ้าสถิตอยู่ในธรรมชาติ ศาสนาขงจื้อและศาสนาเต๋าก็ยังเน้นให้มีการไหว้เจ้าทุกๆ ปีและพระพุทธศาสนาหายานก็จะเน้นให้มีการไหว้เจ้าที่เป็นพระโพธิสัตว์ในมหายาน การไหว้บรรพบุรุษสะท้อนแนวคิดทางปรัชญาขงจื้อในด้านความกตัญญู กตเวทิตะขงจื้อสอนให้มีการรำลึกถึงบรรพบุรุษของตนอยู่เสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติพงษ์ ตันเจริญ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การให้ความหมายและพฤติกรรมกรซื้อของเช่นไหว้สำหรับเทศกาลตรุษจีนของคนไทยเชื้อสายจีนบริเวณถนนเยาวราช” ผลการวิจัย

สรุปว่า เทศกาลตรุษจีนถือเป็นวันขึ้นปีใหม่ของจีน มีขนบธรรมเนียมประเพณีการไหว้เจ้า และบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว เพื่อตอบแทนบุญคุณและระลึกถึงและยังเป็นการรวมญาติ ที่อยู่ห่างไกลได้พบปะสังสรรค์กัน นิยมทำกันที่บ้านหรือบ้านเก่าของพ่อแม่เพราะเป็นศูนย์รวมจิตใจคนทั้งบ้านนอกจากนั้นก็ยังสะท้อนความคิดเกี่ยวกับระบบอาวุโสด้วย ดูได้จากขั้นตอนการไหว้ต้องมีการเรียงลำดับตามความอาวุโส การเซ่นไหว้ผีไร้ญาติมีการทำเป็นบางครอบครัวเพราะคนจีนมีความคิดว่าผีเป็นเสมือนพี่น้องที่ดีของเรา อีกนัยหนึ่งก็อาจจะคิดว่าเป็นการป้องกันไม่ให้ผีไร้ญาติเหล่านี้มาแย่งเครื่องบูชาที่ตนจัดไว้สำหรับบรรพบุรุษ นอกจากนี้ยังมีธรรมเนียมต่างๆ สอดคล้องกับวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิตของ กิตติพงษ์ ตันเจริญ เรื่อง การให้ความหมายและพฤติกรรมการซื้อของเซ่นไหว้สำหรับเทศกาลตรุษจีนของคนไทยเชื้อสายจีนบริเวณถนนเยาวราช ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความคิดเกี่ยวกับครอบครัวเช่นการรับประทานอาหารร่วมกันหลังพิธีกรรมการไหว้บรรพบุรุษ (กิตติพงษ์ ตันเจริญ, 2555 : 7 - 9)

ราชสำนักไทยก็รับเอาธรรมเนียมในวันตรุษจีนมาปฏิบัติตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ได้แก่ พิธีสังเวทียะเพราย ซึ่งก็คือพิธีเซ่นไหว้บายบรรพบุรุษตามธรรมเนียมจีน โดยโปรดให้ทำพระบายจากไม้จันทน์และสลักอักษรจีนเป็นพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์พระองค์ก่อนๆ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้ประกอบพระราชพิธีสังเวทียะเพรายในวันเทศกาลตรุษจีนของทุกปี ในระดับสามัญชน นอกจากคนไทยเชื้อสายจีนที่ประกอบพิธีเซ่นไหว้บรรพบุรุษในเทศกาลตรุษจีนแล้ว แม้แต่คนไทยที่ไม่มีเชื้อสายจีนก็รับเอาธรรมเนียมการเซ่นไหว้แบบจีนไปประยุกต์ใช้บูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่างๆ อย่างเช่น เครื่องเซ่นไหว้ศาลพระภูมิ ซึ่งศาลพระภูมิเป็นคติความเชื่อที่รับมาจากศาสนาฮินดู หรือในเทวสถานของเทพเจ้าศาสนาพราหมณ์อย่างศาลพระพรหมณ์ที่เอราวัณ ซึ่งคนไทยนับถือบูชาคู่กับพระพุทธศาสนา ก็พบว่ามีคนนำเครื่องเซ่นไหว้แบบจีนไปตั้งบูชาสักการะในเทศกาลตรุษจีน สอดคล้องกับบทความบันทึกการบรรยาย ในเว็บไซต์ไทยศึกษา วิทยาการโดย ดินาร์ บุญธรรม โดยอธิบายว่า คนไทยนับเอาเทศกาลตรุษจีนเป็นโอกาสนัดรวมญาติมิตรลูกหลาน และถือโอกาสเป็นวันเฉลิมฉลองของครอบครัวอีกเทศกาลหนึ่ง (ไทยศึกษา, 2561 : ออนไลน์)

องค์ความรู้ที่ได้รับ

เทศกาลตรุษจีนซึ่งเป็นการเฉลิมฉลองและมีพิธีกรรมการไหว้เจ้า การไหว้บรรพบุรุษ เป็นพิธีกรรมที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณที่ลูกหลานจีนปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน ทำให้เกิดความเป็นสิริมงคลแก่ครอบครัวของผู้กราบไหว้และยังมีพิธีกรรมการ

ไหว้ผีไร้ญาติเพราะคนจีนมีความเชื่อว่าผีไร้ญาติก็เป็นเสมือนพี่น้องที่ดีของตน พิธีกรรมเหล่านี้เป็นพิธีกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของลูกหลานชาวจีนเพราะไม่ว่าชาวจีนจะอพยพไปอยู่ต่างถิ่นที่ใดในโลกก็ยังคงยึดมั่นปฏิบัติกันเป็นขนบธรรมเนียม อีกทั้งยังมีธรรมเนียมและข้อห้ามปฏิบัติในเทศกาลตรุษจีนที่นิยมปฏิบัติต่อกันมาซึ่งตรงตามหลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ทาน คือการให้ ทั้งทานที่ให้เป็นบุญและทานที่ให้เป็นคุณ ปิยวาจา คือการพูดวาจาที่ไพเราะฟังแล้วเกิดความชื่นใจ อัตถจริยา คือทำตนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นที่อยู่ร่วมกันในสังคม สมานัตตตา คือวางตนให้เหมาะสม

ภาพประกอบ : ผังโครงสร้างองค์ความรู้

ชาวจีนถือจารีตประเพณีในการนับถือผู้อาวุโสและให้ความรักความเมตตาแก่ผู้น้อยมาแต่โบราณ สังคมปัจจุบันจะมีครอบครัวจำนวนมากที่พ่อแม่และลูกที่เจริญวัยแล้วไม่ได้อาศัยอยู่ด้วยกัน แต่ก็ยังมีการไปมาหาสู่ระหว่างกันอย่างสม่ำเสมอ และในทางกฎหมายถือว่าลูกที่บรรลุนิติภาวะแล้วมีหน้าที่เลี้ยงดูบิดามารดา ความรักความผูกพันในครอบครัวและวงศ์ตระกูลของชาวจีนนั้นแน่นแฟ้นมาก นอกจากเราจะได้เห็นชาวจีนไปมาหาสู่กับพ่อแม่และลูกของตนแล้ว เรายังสามารถสัมผัสถึงความอบอุ่นของสายสัมพันธ์ในหมู่พี่น้อง น้ำหลาน อาหลาน รวมไปถึงในหมู่เครือญาติอื่นๆ ทั้งฝ่ายพ่อและฝ่ายแม่ด้วย ตามหลักธรรมสาราณียธรรม 6 และหลักธรรมอภิธานียธรรม 7 ประการ หลักธรรมอีกหมวดหนึ่งที่แปลว่าธรรมเป็นเหตุไม่ให้เกิดสิ่งอื่น ซึ่งครอบคลุมการปฏิบัติสามัคคีธรรมทั้งทางกายวาจาและทางจิตใจได้อย่างดีที่สุดประการหนึ่ง คนจีนให้ความสำคัญแก่ระบบครอบครัวและระบบความอาวุโสมาก ที่เมื่อถึงเทศกาลตรุษจีนทุกคนในตระกูลจะกลับมารวมกันเพื่อช่วยกันเตรียมกิจกรรมต่างๆ ที่ปฏิบัติกัน เช่น การรับประทานอาหารร่วมกันเป็นเหมือนการรวมญาติ และเป็นอาหารมื้อที่สำคัญที่สุดเพราะทุกคนในตระกูลจะกลับมารวมตัวกันอย่างพร้อมหน้าพร้อมตาก่อนนำส้มไปให้ผู้ใหญ่พร้อมทั้งอวยพรในวันเทศกาลตรุษจีน และผู้ใหญ่อีกจะมีการมอบซองอั่งเปาให้แก่ลูกหลานเปรียบเป็นการอวยพรให้มีแต่โชคลาภและความเป็นสิริมงคล

สรุป

เทศกาลตรุษจีนเป็นเทศกาลเฉลิมฉลองรื่นเริงของชาวจีน ความสำคัญของเทศกาลตรุษจีน มีดังนี้ 1) เป็นวันขึ้นปีใหม่ใหม่ของชาวจีน เพราะวันขึ้นปีใหม่หมายถึงการเริ่มต้นใหม่ เทศกาลตรุษจีนจึงมีความสำคัญมากในฐานะวันขึ้นปีใหม่ตามความเชื่อของชาวจีน 2) เป็นวันรวมญาติที่สำคัญ ลูกหลานชาวจีนมักจะมารวมตัวกันเป็นครอบครัวใหญ่ ส่วนมากจะไปรวมกันที่บ้านผู้สูงอายุเพื่อช่วยเหลือการงานและแสดงความเคารพต่อผู้อาวุโส 3) เป็นการแสดงความกตัญญูของชาวจีน การไหว้เจ้ามีทั้งการไหว้เทพยดาฟ้าดินและการไหว้บรรพบุรุษ เป็นการแสดงความกตัญญูต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คอยเกื้อหนุนและแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว ลูกหลานก็ยังระลึกถึง 4) เป็นเทศกาลที่คงเอกลักษณ์ความเป็นจีน คงความสวยงามของวัฒนธรรมจีนได้เป็นอย่างดี สังเกตได้จากการตกแต่งบ้านเรือน การเขียนตัวอักษรจีน การแต่งกายด้วยชุดประจำชาติจีนเพื่อแสดงถึงความเป็นจีน

ดังนั้น แนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมเทศกาลตรุษจีน ด้วยการนำหลักพุทธธรรมไปจัดกิจกรรมเพิ่มเติม โดยความร่วมมือของส่วนราชการและสมาคม

จีน ศาลเจ้าจีน สถาบันครอบครัวตลอดถึงสังคมที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

บรรณานุกรม

- กิตติพงษ์ ตันเจริญ. (2555). การให้ความหมายและพฤติกรรมการซื้อขายของเซ่นไหว้สำหรับ
เทศกาลตรุษจีนของคนไทยเชื้อสายจีนบริเวณถนนเยาวราช. วิทยานิพนธ์
มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กัลยาณมิตร ธรรมะออนไลน์. (28 กรกฎาคม 2560). หนังสือ PD ๐๐๘ พุทธธรรม 2
สารณียธรรม 6 (วิธีสร้างความสามัคคี 6 ประการ). สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน
2567, จาก https://kalyanamitra.org/th/article_detail.php?i15409.
- จิตรรา ก่อฉันทเกียรติ. (2557). ตั้ง หน้า เกี้ยว. กรุงเทพมหานคร : แสงเจริญพรินต์ แอนด์
เพรส.
- ถ้วน ลี เริง และบุญยิ่ง ไร่สุขสิริ. (2543). ความเป็นมาของวัดจีนและศาลเจ้าจีนใน
ประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : สายส่งศึกษิตการพิมพ์.
- ศุภการ สิริไพศาล. (2550). จีนหาญใหญ่ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและสังคม, สงขลา:
ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยทักษิณ.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), (2551). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม,
พิมพ์ครั้งที่ 17, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เพิ่มทรัพย์การพิมพ์.
- ภารดี มหาขันธ์ และนันท์ชญา มหาขันธ์. (2553). ตระกูลแซ่ในจังหวัดชลบุรี : วิถีและ
พลังชลบุรี. รายงานการวิจัย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาวิชา
ไทยศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ไทยศึกษา. (29 กันยายน 2561). เทศกาลตรุษจีนในสังคมไทย. สืบค้นเมื่อ 26 เมษายน
2567, จาก <http://www.thaistudies.chula.ac.th/2018/09/29/>
- ผู้จัดการออนไลน์. (1 กุมภาพันธ์ 2565). อุวัฒนธรรม ส่องประเพณีฉลองเทศกาลตรุษจีน
ของชนชาวจีน. สืบค้นเมื่อ 26 เมษายน 2567, จาก <https://mgronline.com/china/detail/9650000010652>
- มูลนิธิโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน. (30 ธันวาคม 2565). โดยพระราชประสงค์ใน
พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถ
บพิตร, สืบค้นเมื่อ 26 เมษายน 2567, จาก <https://www.saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=20&chap=1&page=t20-1-infodetail09.html>.